«ԱՐՄԱՎԻՐ 1» ՎԿ

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԹԵՄԱՆ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄԵՋ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

ՀԵՏԱԶՈՏՈՂ ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՓԻՐՈՅԱՆ
ՀՀ ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶԻ ԱՐԵՎԻԿ ԳՅՈՒՂԻ ՄԻՋՆ. ԴՊՐՈՑ

ՄԵՆԹՈՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ ՌՈՒԶԱՆՆԱ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

ԱՐՄԱՎԻՐ 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ 3
2. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԱՐԺԵՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ 5
2.1 Ի՞ՆՉ Է ԱՐԺԵՀԱՄԱԿԱՐԳԸ 5
2.2 ԱՐԺԵՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԴԱՍԻ ՕՐԻՆԱԿ 11
3. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ 12
4. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 14

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր երկրում արժեքային համակարգի ձևավորումը ներառված է ՀՀ պետական չափորոշչում՝ որպես կրթության բովանդակային բաղադրիչ: Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի մասով սովորողների պատրաստվածությունը ներկայացվող գիտելիքային պահանջների մեջ առանձին կետով նաև նշվում է արժեքները և դրանց ձևավորումը, որոնք պետք է տա դպրոցը:

Իմ հետազոտական աշխատանքի թեման է «Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում»: Թեման արդիական է, քանի որ կրթության նպատակն անհատին ոչ միայն գիտելիքներով զինելն է, այլև նրա մեջ բարոյական որոշակի հատկանիշներ ձևավորելը: Արժեքային կրթությունն ի սկզբանե կրթության անքակտելի բաղադրիչն է եղել: Ինչպես ամբողջ աշխարհում, Հայաստանում էլ այսօր արժեքային կրթությունը հասարակությանը հուզող խնդիրներից մեկն է:

Թեմայի նպատակն է վեր հանել և վերլուծել այն խնդիրները, որոնք առաջանում են սովորողների մոտ առարկայի դասավանդման ժամանակ արժեհամակարգ ձևավորելու ընթացքում, քանի որ գաղտնիք չէ բոլորիս, որ այսօր հայ աշակերտի արժեքային համակարգը խարխլված է, իսկ արժեքները՝ խեղաթյուրված: Շատ շրջանավարտներ այսօր չունեն ամուր հոգևոր առանցք, պատկերացում չունեն բարոյական մոտիվների իսկական արժեքի մասին, իրենց ուղին ընտրելիս մեծամասամբ նյութապաշտ են: Տվյալ հետազոտության օբյեկտ են հանդիսանում աշակերտները, քանի որ անհրաժեշտ է պարզ գիտակցել, որ դպրոցի նպատակը կիրթ, մարդասեր, հոգևոր արժեքներով հարուստ, ակտիվ, բարձր բարոյականության տեր, իր հայրենիքը սիրող մարդու դաստիարակությունն է: Այս նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է լուծել մի շարք խնդիրներ՝

- Գաղափար տալ հայ մշակույթի քաղաքակրթության, նրա առաջացման ու զարգացման օրինաչափությունների առանձնահատկությունների մասին:

- Ծանոթացնել հայ ժողովրդի մշակութային արժեքներին և համամարդկային նվաճումներին:
- Ծանոթացնել հայրենի երկրի մշակույթին, պատմամշակութային կոթողներին:
- Ցույց տալ ժողովրդի աշխատասիրությունը, ազատ, խաղաղ ու ստեղծագործ աշխատանքի՝ նրա բնածին ձգտումը:
- Ներարկել սեր և հարգանք աշխատանքի, աշխատավոր և բարիք ստեղծող մարդկանց նկատմամբ:
- Պատկերացում տալ մեր ժողովրդի կյանքի ու կենցաղի, ապրելակերպի ու ավանդույթների, վարքի ու բարքերի մասին: Հասկանալի դարձնել, թե ինչպես են ապրել ու աշխատել մեր նախնիները:
- Զարգացնել սովորողների ճանաչողական, տրամաբանական, ստեղծագործական մտածողությունը, հաղորդակցական, համագործակցային և ինքնուրույն գործունեության կարողություններն ու հմտությունները:
- Խթանել սովորողների ճանաչողական ակտիվությունը, մտածողության ինքնուրույնությունը, սեփական գիտելիքներն ինքնուրույն լրացնելու և հարստացնելու կարողությունները:
- Ձևավորել սեփական գործունեությունը հանդուրժողականության և մարդու իրավունքների, ինչպես նաև համամարդկային բարոյական սկզբունքներին համապատասխան կառուցելու պահանջմունք և կարողություն:
- Ձևավորել գիտակից վերաբերմունք համամարդկային գլոբալ հիմնախնդիրների, բնական աղետների, մարդկության ճակատագրի և ապագայի նկատմամբ:

Հանրակրթական դպրոցներում ուսուցանվող ցանկացած ուսումնական բնագավառ սովորողի արժեհամակարգի ձևավորման գործընթացում որոշակի մասնաբաժին ունի: Արդի տնտեսական բարդ պայմաններում դպրոցի համար այդ նպատակին հասնելը հեշտ չէ: Յուրաքանչյուր ուսուցչի, այդ թվում նաև աշխարհագրության ուսուցչի առաջ կանգնած է առարկայի ուսումնական դասընթացի նյութերով արժեքային համակարգի ձևավորման, սովորողների անձի դաստիարակության խիստ բարդ խնդիրը:

2. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԱՐԺԵՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

2.1 Ի՞ՆՉ Է ԱՐԺԵՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

«Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավականին լայն շառավղով: Առավելապես ընդունված է, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար: Արժեհամակարգի ձևավորման և նրա հարաբերական կայունության ապահովման համար հանրակրթության բնագավառում կարևոր և անփոխարինելի նշանակություն ունեն բոլոր ուսումնական առարկաները, այդ թվում՝ աշխարհագրությունը: Աշխարհագրությունը բոլոր երկրների դպրոցների առանցքային հանրակրթական առարկաներից է: Այն միակ առարկան է, որ տալիս է Երկրի՝ որպես մարդկության մոլորակի և նրա վրա մարդկային հասարակության տարածքային կազմակերպման մասին անմիջական պատկերացում: Դա պայմանավորված է գիտական գիտելիքների համակարգում աշխարհագրության տեղի և ներքին կառուցվածքի յուրօրինակությամբ:

Աշխարհագրությունն է, որ արդի աշխարհը իր զարգացման օրինաչափություններով և օրեցօր բարդացող հիմնախնդիրներով ճանաչելի է դարձնում սովորողին, ծանոթացնում է նրան տարբեր երկրների բնությանը, բնակչությանն ու տնտեսությանը, տարբեր ժողովուրդների սովորություններին, նյութական և հոգևոր մշակույթին: Աշխարհագրությունն է սովորողին մղում ճանաչելու սեփական հայրենիքը, հասկանալու և գնահատելու նրա տեղն ու դերը հարափոփոխ աշխարհում, ընկալելու այն փոխադարձ կապերի բնույթն ու առանձնահատկությունները, որոնք գոյություն ունեն մի կողմից մարդու և շրջակա միջավայրի, մյուս կողմից՝ Հայաստանի և նրա հեռու ու մոտիկ հարևանների միջև, և դրանով իսկ նպաստում է նրա ինչպես ընդհանուր կուլտուրական մակարդակի բարձրացմանը, այնպես էլ էկոլոգիական կուլտուրայի ու քաղաքական կուլտուրայի ձևավորմանը:

Դպրոցական աշխարհագրության բովանդակության հիմքում ընկած են բնության և հասարակության օրենքների օբյեկտիվ իրողությունն ու ճանաչելիությունը, բնության և հասարակության փոխադարձ կապը, տարածաժամանակային փոխազդեցությունները և դրանց առաջընթաց զարգացումը: Դպրոցական յուրաքանչյուր դասընթաց յուրովի է բացահայտում աշխարհահայացքային այդ գաղափարները՝ ելնելով իր առանձնահատուկ բովանդակությունից: Հետազոտության իրենց առարկաներից՝ նեղ իմաստով օբյեկտներից ելնելով, և՛ բնական, և՛ հասարակական աշխարհագրությունն ունի գիտական ճիշտ աշխարհահայացք ձևավորելու, քանի որ դրանք ընդգրկում են բնական և հասարակական երևույթների լայն շրջանակ, ինչպես նաև բնական միջավայրի և հասարակության միջև գոյություն ունեցող կապերը տեսնելու, սովորելու և հասկանալու հնարավորություններ:

Աշխարհագրական գիտելիքների շնորհիվ ամրապնդվում է այն համոզմունքը, որ աշխարհը ճանաչելի է, նյութական, միասնական, ամբողջական, բնության ու հասարակական կյանքի բաղադրիչները գտնվում են սերտ կապի մեջ, այդ բաղադրիչներն էլ առանձին-առանձին ու միասնաբար անընդհատ զարգանում և փոփոխվում են ժամանակի ու տարածության մեջ:

Աշխարհագրության միջոցով տնտեսության, դրա ճյուղերի ուսումնասիրումն աշակերտներին հնարավորություն է տալիս ծանոթանալու աշխատանքային տարբեր գործունեության ոլորտներին, զանազան մասնագիտություններին, ինչը հնարավորություն է տալիս դպրոցականներին որոշելու սեփական հետաքրքրություններն աշխատանքային գործունեության ընտրության ժամանակ:

Մեծ է դպրոցական աշխարհագրության դերը բարոյագեղագիտական արժեքների ձևավորման գործում:

Աշխարհագրական-հայրենագիտական աշխատանքները բնության գրկում ամրապնդում են աշակերտների առողջությունը, իսկ աշխատանքների ընթացքում հանդիպող դժվարությունների ու խոչընդոտների հաղթահարումը կոփում է նրանց բնավորությունը և առողջությունը՝ միաժամանակ զարգացնելով ինքնուրույն

գործունեություն ծավալելու որոշակի հմտություններ: Այդ աշխատանքները լայն հնարավորություն են ընձեռում սովորողների մեջ դաստիարակելու ընկերասիրության, մարդասիրության, համակեցության, փոխադարձ հարգանքի, իրար օգնելու մարդկային բարձրարժեք գծեր, ինչպես նաև համատեղ նախագծեր կազմելու, հետազոտություններ իրականացնելու կարողություններ:

Դպրոցական աշխարհագրությունը իր ուրույն դերն է կատարում սովորողների այնպիսի ունակությունների զարգացման գործում, ինչպիսիք են դիտողականությունը, երևակայությունը, տրամաբանությունը, խոսքը, հիշողությունը:

Դպրոցականների տարաբնույթ դիտարկումներն աշխարհագրությունից հնարավորություն են տալիս սովորողներին մի կողմից երևույթները տեսնել համալիր ձևով, մյուս կողմից՝ դրանք նպաստում են նրանց դիտողականության զարգացմանը: Այս առումով արժեքավոր են երկարատև դիտարկումները, որոնք շրջակա բնությունը և մարդու տնտեսական գործունեությունն ուսումնասիրելու ժամանակ հնարավորություն են տալիս համապատասխան հետևություններ կատարել կլիմայի, գետերի ռեժիմի, հողաբուսական ծածկի, մարդուն շրջապատող բնության ռացիոնալ օգտագործման և պահպանության առանձնահատկությունների վերաբերյալ: Դպրոցականների երևակայության զարգացման կարևորագույն միջոցներ են համարվում ուսուցչի պատկերավոր խոսքը, երևակայական ճանապարհորդությունները քարտեզներով և այլն: Քարտեզների միջոցով տարբեր տարածքների աշխարհագրական բնութագրերի կազմումը, ստեղծագործական բնույթի աշխատանքների կատարումը սովորողների մոտ զարգացնում են տրամաբանական մտածողության այնպիսի կողմեր, ինչպիսիք են ապացուցելիությունը, դատողության հատկությունը, ճիշտ մտահանգումներ կատարելու կարողությունները:

Մտածողության զարգացումը կապված է աշակերտի խոսքի զարգացման հետ: Ծանոթանալով մեծ թվով աշխարհագրական անունների, թվերի ու փաստերի հետ՝ զարգանում է աշակերտների հիշողությունը:

Տարրական դպրոցն ավարտողը պետք է ճանաչի իր հայրենիքը, թվարկի նրա խոշոր քաղաքները, լճերը, գետերը, լեռները, իմանա իր բնակավայրի աշխարհագրական առանձնահատկությունները: Նա աշխարհագրական գիտելիքների հիման վրա կարող է ձեռք բերել հետևյալ կարողություններն ու հմտությունները.

- դիտարկել և նկարագրել բնության մեջ կատարվող պարբերական փոփոխությունները,
- օգտվել որոշակի սարքերից (կողմնացույց, ջերմաչափ, ճնշաչափ),
- խորհրդակցել համադասարանցիների հետ,
- համատեղ մշակել և իրականացնել բնապահպանական պարզ միջոցառումներ:

Աշակերտն աշխարհագրական գիտելիքների շնորհիվ պետք է սիրի բնությունը, գնահատի բնության գեղեցկությունը, հոգատար վերաբերմունք ունենա կենդանական և բուսական աշխարհի նկատմամբ, ճանաչի մարդ-բնություն կապը, գիտելիքներ ունենա օրգանիզմի և շրջակա միջավայրի փոխազդեցության մասին, ճանաչի Հայաստանի բնությունը և նրա յուրահատկությունները: Սովորողը պետք է գիտակցի բնական պաշարների սահմանափակությունը, մերժի բնության նկատմամբ սպառողական հոգեբանությունը, գիտակցի իր դերն ու պատասխանատվությունը բնական միջավայրի պահպանման գործում: Պետք է ընդհանուր գծերով ճանաչի իր հայրենիքը, իմանա Հայաստանի և նրա հարևան պետությունների տեղը քարտեզի վրա, պատկերացում ունենա մարդկանց միջև հավասարություն, արդարություն, բարեկամություն և խաղաղություն հաստատելու անհրաժեշտության մասին: Աշակերտը պետք է ունենա ազգային ինքնագիտակցություն, կարևորի պետականության դերը հայապահպանության և Հայաստանի զարգացման գործում, գիտակցի կրթվելու, ամբողջ կյանքի ընթացքում ինքնակրթությամբ զբաղվելու կարևորությունը:

Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սովորողների կրթական, դաստիարակչական կամ արժեքային և ընդհանուր զարգացման խնդիրներ: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրների լուծումը նախատեսում է ոչ թե մեկուսացված կամ առանձին մոտեցում, այլ գիտելիքների ու կարողությունների արժեքային

որակների, կամքի, բնավորության, զգացմունքների հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում: Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային, էքսկուրսիա, դասղեկական ժամ, արտադասարանական միջոցառումներ և այլն) առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ աշակերտները սովորում են ուշադրությամբ վերաբերվել միմյանց, միասին հաղթահարել դժվարությունները, միասին ձեռք բերել հաջողություններ, լսել հակադիր կարծիքներ և այլն: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ ձգտում է անթերի դաս անցկացնել, սակայն միշտ չէ, որ դա հաջողվում է: Դա կախված է մի շարք գործոններից.

1) սոցիալական պատվերով պայմանավորված՝ դասերին ներկայացվող պահանջների գիտակցումից և կատարումից,
2) ուսումնական գործընթացի օրինաչափություններից,
3) դեպի ազգային արժեքներ ուսուցման կողմնորոշումից,
4) նպատակներից, ինչպես նաև ուսումնադաստիարակչական և զարգացնող խնդիրների լուծումից:

Դասին ներկայացվող կարևորագույն պահանջ և յուրաքանչյուր դասի բնորոշ հատկանիշ է ուսումնական նպատակի հստակությունը, դաստիարակող և զարգացնող խնդիրների անխզելի կապը և այդ խնդիրների հստակ և հետևողական իրագործումը: Հասակակիցների խմբում աշակերտն ավելի ազատ է արտահայտում իր մտքերն ու դատողությունները, գործում է անկաշկանդ, ինչն էլ նպաստում է ուսուցման արդյունավետ կազմակերպմանը: Աշխարհագրության ուսուցման գործընթացում, ընդհանրապես դպրոցական պրակտիկայում հանդիպում ենք տարբեր տիպի դասերի, որոնք ունեն իրենց ուսումնադաստիարակչական նպատակը: Դասերի տիպերի դասակարգման շատ տարբերակներ ունեն ընդհանուր բնույթ: Դրանց հիմքում ընկած են հիմնական նպատակներ՝ պատրաստի գիտելիքների յուրացում, կրկնության միջոցով դրանց ամրապնդումը, գիտելիքների կիրառում պրակտիկայում, սովորողների ձեռք բերած գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների ստուգում, կարողությունների ու հմտությունների ձևավորման

նպատակով կատարվող վարժություններ: Այդ տիպի դասերից են ներածական դասը, խառը կամ համակցված դասը, նոր գիտելիքների ուսումնասիրման դասը, զրույց-դասը, գիտելիքների ստուգման և գնահատման դասը, էքսկուրսիոն դասերը, սեմինարների դասը և այլն: Թվարկվածներից առավել գործածականը և արդյունավետը, իմ համոզմամբ, խառը (համակցված) դասն է, որն ընդգրկում է ուսուցման գործընթացի շատ կողմեր՝ նոր գիտելիքների հաղորդում և յուրացում, ամրապնդում, ընդհանրացում, ստուգում և գնահատում: Դասի այս տիպն ամենատարածվածն է հատկապես ցածր դասարաններում, որտեղ սովորողների ուշադրությունն անկայուն է, նրանք չեն կարողանում երկար ժամանակ զբաղվել միևնույն բնույթի աշխատանքով, կարիք են զգում աշխատանքի բովանդակության, ուսուցման ձևերի ու մեթոդների հաճախակի փոփոխման, այլապես կկորցնեն հետաքրքրությունը դասի նկատմամբ: Դասի այս տիպը կարող ենք կիրառել ոչ մեծ ուսումնական թեմաներ ուսումնասիրելիս:

2.2 ԱՐԺԵՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԴԱՍԻ ՕՐԻՆԱԿ

Այժմ դասի օրինակով ներկայացնեմ, թե ինչպես են աշակերտների մոտ ձևավորվում հայրենի բնության նկատմամբ, իրենց շրջապատի բնառեսուրսային ներուժի ռացիոնալ օգտագործման, պահպանության ու վերականգնման կարևորությունը: Դա լավագույնս ստացվում է ինների դասարանի «Հայաստանի աշխարհագրություն» դասընթացի «Արմավիրի մարզ» թեմայի ուսուցման ընթացքում: Քանի որ ծանոթ են իրենց տարածաշրջանի՝ իրենց ապրելատեղի ռելիեֆին (800-1000 մ), կլիմային, հողաբուսական ծածկին, մարդածին լանդշաֆտներին, ոռոգովի հողատարածքներին և, ինչու չէ, այն հիմնախնդիրներին, որոնք առաջացնում են և հետագայում էլ կառաջացնեն մեծ չլուծվող խնդիրներ: Ուստի, ճանաչելով, խորապես ուսումնասիրելով իրենց տարածաշրջանի արժեհամակարգերը՝ կկարողանան հետագայում չկանգնել այնպիսի խնդիրների առաջ, ինչպիսիք են քաղցրահամ ջրերի՝ արտեզյան ջրերի սպառման և աղտոտման հիմնախնդիրները, սակավ բնական հողային ռեսուրսների պայմաններում կարողանան զարգացնել գյուղատնտեսության ինտենսիվ ուղղությունը՝ ստեղծելով ջերմոցային տնտեսություններ, օգտագործել կաթիլային ոռոգման եղանակը՝ քաղցրահամ ջրի հիմնախնդրից խուսափելու համար, կարողանան հաշվի առնել Մեծամորի ատոմային էլեկտրակայանի (ԱԷԿ) առկայությունը: Այսինքն՝ դաստիարակել այնպիսի ապագա քաղաքացի, որ, ծանոթ լինելով, իմանալով մարզի խնդիրները, կարողանա դիմակայել, ճիշտ կազմակերպել իր տնտեսությունը՝ ամուր կանգնելով իր հայրենի հողի վրա, որը կնպաստի բնակչության՝ Հայաստանի գյուղական բնակավայրերից դեպի քաղաքներ տեղաշարժի, ինչպես նաև արտագաղթի կանխմանը: Արժեհամակարգի ձևավորում տալիս եմ իմ դասերի ոչ միայն «Հայաստանի աշխարհագրություն» դասընթացի ուսումնասիրման ժամանակ, այլև «Հասարակական աշխարհագրություն» դասընթացի «Աշխարհի քաղաքական բաժանման», «Պետությունների դասակարգման սկզբունքները», «Աշխարհի բնակչությունը և կազմը» և բազմաթիվ այլ թեմաներ ուսումնասիրելիս:

3. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխարի 200 պետությունների մեջ մեր փոքրիկ Հայաստանի Հանրապետությունը համայն հայության հայրենիքն է, քանի որ բացի մեր բուն հայրենիքից ունենք նաև սփյուռք: Այդ է պատճառը, որ հատկապես հայ աշակերտի, հայ մարդու, հայի արժեհամակարգը պետք է տարբերվի աշխարհի մյուս ժողովուրդների մտածելակերպից: Այդ պատճառով, Հայաստանի աշխարհագրության խորը իմացությունը յուրաքանչյուր հայի նույնքան անհրաժեշտ է, որքան մայրենի լեզվի, հայրենի ժողովրդի պատմության և մշակույթի իմացությունը: Եթե ուսուցիչը լավ է սերմանում այդ գիտելիքը, ապա այդ իմացությունը կօգնի յուրաքանչյուր աշակերտի ճիշտ գնահատել նաև մեր հայրենիքի զարգացման հեռանկարները և իրական հնարավորությունները, ճիշտ կողմնորոշվել համաշխարհային և տարածաշրջանային նշանակության իրադարձություններում, հասկանալ մեզ ներկայացվող մարտահրավերները և պատկերացում ունենալ դրանց դիմակայելու ուղիների մասին: Իսկ դա կարող ենք իրականացնել միայն խորապես ճանաչելով և արժանվույն գնահատելով Հայաստան աշխարհը, սիրելով այն և նվիրվելով նրա հզորացման ու բարգավաճման վեհ նպատակին:

Այսպիսով, ամփոփելով իմ հետազոտական աշխատանքի թեման՝ եկանք այն եզրակացության, որ պետք է դաստիարակել խորը հայրենասիրություն, ձևավորել հայրենիքի, ազգային պետության ու ժողովրդի նկատմամբ ազգային արժանապատվության ու հպարտության, անմնացորդ սիրո ու հարգանքի խոր զգացում: Ներարկել այն գաղափարը, որ հայրենիքին ու Հայոց բանակին ծառայելը պատվի գործ է:

Առաջարկում եմ հասնել այն բանին, որ իր ժողովրդի հարուստ պատմական փորձով զինված Հայաստանի վաղվա քաղաքացին գիտակցի իր անմիջական մասնակցության անհրաժեշտությունը ազգային հիմնախնդիրների լուծման, անկախ պետականության կերտման, հայրենիքի բարգավաճման և վերածնության գործին, որպեսզի կարողանանք հպարտությամբ ծառայել նրա բարօրությանը: Քանզի, ինչպես ասել է մեծն Ռաֆֆին, «Ով չի ճանաչում իր հայրենիքը, չի կարող ճշմարտապես սիրել այն»:

Եվ երբեք չպետք է մոռանալ, որ հայության միակ հայրենիքը ավետյաց երկիր Հայաստանն է:

4. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բաբանսկի Յու. Կ., Պոբեդանոսցև Գ.Ա., «Աշակերտների դաստիարակությանը կոմպլեքսային մոտեցում», Երևան, 1987թ. էջ 112

2. Մուդրիկ Ա. Վ., «Դպրոցականի անձը և դաստիարակությունը կոլլեկտիվում», Երևան, 1986թ., էջ 86

3. Սուխոմլինսկի Վ.Ա., «Սիրտս նվիրում եմ երեխաներին», Երևան, 1977թ., էջ 317

4. Օլշաննիկովա Ա.Ե., «Հույզեր և դաստիարակություն», Երևան, 1985թ., էջ 84

5. Педагогика, под. ред. Ю. К. Бабанского, С. Нойнера и др. М., 1978, стр. 452

6. Я. Корчак, Избранные педагогические произведения, М., 1979, стр. 458

7. «Հանրակրթական հիմնական դպրոցի «Աշխարհագրություն» և «Հայաստանի աշխարհագրություն» առարկայի չափորոշիչներ և ծրագրեր», Երևան, 2008թ.